

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 7Sžsk/80/2020
Identifikačné číslo spisu: 5019200474
Dátum vydania rozhodnutia: 30. marca 2022
Meno a priezvisko: JUDr. Viola Takáčová
Funkcia: predsedníčka senátu
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2022:5019200474.1

ROZSUDOK

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Violy Takáčovej, PhD. a členov senátu JUDr. Michala Matulníka, PhD. a Mgr. Michala Novotného, v právnej veci žalobcu: 1/ A. Q. A., narodený XX.XX.XXXX, bytom A. X, B., W. T., 2/ GAMEL s.r.o. so sídlom Palárikova 76, Čadca, IČO: 46 548 122, obaja právne zast. JUDr. Ing. Zuzanou Kvakovou, so sídlom Kuzmányho 18, Žilina, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, Ul. 29. augusta č. 8 a 10, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 47693-4/2019-BA zo dňa 17.05.2019, o kasačnej sťažnosti žalobcu 1/ proti rozsudku Krajského súdu v Žiline, č.k. 28Sa/22/2019-51 zo dňa 07.04.2020, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť z a m i e t a.

Účastníkom nárok na náhradu trov kasačného konania n e p r i z n á v a.

O d ô v o d n e n i e

1. Krajský súd v Žiline rozsudkom č.k. 28Sa/22/2019-51 zo dňa 07.04.2020 podľa § 190 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) zamietol správnu žalobu žalobcov 1/ a 2/ o preskúmanie zákonnosti postupu a rozhodnutia žalovanej č. 47693-4/2019-BA zo dňa 17.05.2019, ktorým žalovaná podľa § 218 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení potvrdila rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočky Čadca č. 49964-1/201-CA zo dňa 04.12.2013 a odvolanie zamestnanca - žalobcu 1/ zamietla. Rozhodnutím prvostupňového správneho orgánu bolo rozhodnuté o zániku povinného nemocenského poistenia, povinného dôchodkového poistenia a povinného poistenia v nezamestnanosti žalobcu 1/ dňom 28.02.2013 podľa slovenskej legislatívy.

2. Správny orgán prvého stupňa odôvodnil svoje rozhodnutie tým, že na základe výsledkov kontroly u žalobcu 2/ - zamestnávateľa - žalobcu 1/ (ktorá bola vykonaná dňa 26.02.2013) nebolo preukázané, že A. Q. A. reálne vykonával činnosť ako zamestnanec na území Slovenskej republiky a preto nemôže podliehať slovenským právnym predpisom sociálneho zabezpečenia. Správny orgán prvého stupňa v odôvodnení rozhodnutia poukázal na príslušné ustanovenia zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení, ako i na Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 z 29.04.2004 o

koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia v znení Nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 988/2009 zo dňa 16.09.2009 (ďalej len „základné nariadenie“) a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo dňa 16.09.2009 (ďalej len „vykonávacie nariadenie“).

3. Žalovaný správny orgán odvolanie žalobcov 1/ a 2/ zamietol v plnom rozsahu a potvrdil napadnuté rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Čadca. Skutočnosť, že pobočka Čadca postupovala správne potvrdilo aj určenie poľskej uplatniteľnej legislatívy zo strany poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia ZUS, Oddział w Bielsku Białej, ktorým ako príslušná inštitúcia na základe článku 16 (2) Nariadenia (ES) a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16.09.2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávacieho nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia vykonávacieho nariadenia určila, že v zmysle článku 11 (3) a/ základného nariadenia zamestnanec odo dňa 01.03.2013 podlieha právnym predpisom sociálneho zabezpečenia Poľskej republiky. ZUS ako príslušná inštitúcia štátu bydliska zamestnanca v spolupráci so Sociálnou poisťovňou, rešpektujúc postupy určené v článku 16 (3) vykonávacieho nariadenia určila, že uvedený zamestnanec bude od 01.03.2013 podliehať právnym predpisom sociálneho zabezpečenia Poľskej republiky. Vzhľadom na to, že Sociálna poisťovňa ako inštitúcia dotknutého členského štátu určenie, že A. Q. A. v období od 01.03.2013 v zmysle článku 11 (3) a/ základného nariadenia podlieha právnym predpisom sociálneho zabezpečenia Poľskej republiky nenamietla, stalo sa toto určenie v súlade s článkom 16(3) vykonávacieho nariadenia definitívnym. Námietky zamestnanca a zamestnávateľa uvedené v odvolaniach nezakladali dôvod na zmenu alebo zrušenie napadnutého rozhodnutia.

4. Krajský súd prejednal vec bez nariadenia pojednávania za splnenia procesných podmienok stanovených v § 107 ods. 1 písm. a/ a § 137 ods. 4 SSP (žiaden z účastníkov konania nepožiadalo o nariadenie pojednávania).

5. Krajský súd uviedol, že správnu žalobu podali spoločne žalobca 1/ ako zamestnanec, o ktorého právach bolo rozhodnuté rozhodnutiami správnych orgánov a žalobca 2/ ako jeho zamestnávateľ, ktorému v administratívnom konaní správny orgán priznal postavenie účastníka. Žalobné námietky podali obaja žalobcovia spoločne. Z obsahu žaloby bolo nepochybné, že všetky žalobné námietky smerovali k namietaniu porušenia subjektívnych práv žalobcu 1/. Správny súd sa v prvom rade vysporiadal so žalobnými námietkami žalobcu 1/, ktoré mohli ovplyvniť jeho právne postavenie. Správny súd sa stotožnil s právnym názorom žalovanej, že v prípade, ak bol žalobca 1/ prihlásený do registra Sociálnej poisťovne na základe prihlášky od určitého dátumu a následne bolo preukázané, že definitívne podlieha poľskej legislatíve, bolo potrebné rozhodnúť o nevzniku povinných poistení, a tým formálne ukončiť registráciu žalobcu 1/ v sociálnom systéme v Slovenskej republike. Na vydanie tohto rozhodnutia mala žalovaná dostatok skutkových podkladov, preto jej nič nebránilo vydať toto rozhodnutie. Námietky žalobcu 1/ preto správny súd vyhodnotil za nedôvodné. Základná námietka sa týkala oprávnenia žalovanej vydať rozhodnutie o nevzniku povinného poistenia žalobcu 1/ podľa § 178 ods. 1 písm. a/ bod 1 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“), pretože na určenie uplatniteľnej legislatívy je v zásade príslušná len poľská inštitúcia ZUS v zmysle čl. 16 (2) vykonávacieho nariadenia. Správny súd poukázal na článok 16 (2) vykonávacieho nariadenia a konštatoval, že v danom prípade uplatniteľnú legislatívu určila dňa 05.10.2016 (žalovanej bolo doručené 13.10.2016). Uplynutím dvojmesačnej lehoty sa určenie uplatniteľných predpisov stalo definitívnym. Pokiaľ u Sociálnej poisťovne bolo začaté konanie o nevzniku poistení na základe podanej prihlášky - registračného listu fyzickej osoby a zároveň bolo definitívne určené, že pre žalobcu 1/ platí poľská legislatíva (nie napadnutým rozhodnutím), potom bolo potrebné neformálnym spôsobom ukončiť správne konanie vzniknuté na základe prihlášky. V danom prípade bolo preukázané, že žalobcu 1/ žalobca 2/ prihlásil do registra Sociálnej poisťovne dňom 01.03.2012. Na žalobcu 1/ sa v zmysle formulára PD A1, ktorý bol žalovaným vydaný na základe určenia uplatniteľnej legislatívy poľským ZUS, v období od 01.03.2012 do 28.02.2013, uplatňovala slovenská legislatíva. Následne po ukončení platnosti formulára PD A1 nebol vystavený pokračujúci formulár a bolo potrebné opätovne orgánom ZUS rozhodnúť o uplatniteľnej legislatíve. ZUS na základe výmeny informácií medzi ZUS a žalovanou bola pre žalobcu 1/ určená poľská legislatíva od 01.03.2013. V preskúmvanej veci tak nastala v zmysle listín administratívneho spisu správneho orgánu sporná situácia, keď na jednej strane poľská strana rozhodla o určení poľskej legislatívy, z ktorého určenia

museli správne orgány vychádzať, a na druhej strane zamestnávateľ žalobcu 1/ prihlásil do registra Sociálnej poisťovne v období, ktoré sa čiastočne (od 01.03.2013) prekrývalo s určením poľskej legislatívy. Potom bolo potrebné rozhodnúť, že žalobca 1/ nebol poistencom na území Slovenskej republiky po dátume 28.02.2013, pretože v zmysle čl. 11 ods. 1 základného nariadenia nemôže byť poistencom na území dvoch členských štátov. Preto preskúmaným rozhodnutím bol tento sporný stav odstránený. Nedôvodná bola preto námietka týkajúca sa aplikácie § 178 ods. 1 písm. a/ zákona o sociálnom poistení.

6. Správny súd zdôraznil, že zákon o sociálnom poistení špecificky, na rozdiel od Správneho poriadku (zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní) upravuje podmienky zastavenia konania, preto nebolo možné aplikovať v postupe žalovanej ustanovenie § 30 ods. 1 písm. e/ Správneho poriadku, lebo zákon o sociálnom poistení vylučuje aplikáciu Správneho poriadku a špecificky pre konanie podľa zákona o sociálnom poistení upravuje spôsoby, kedy môže správny orgán konanie zastaviť. Pokiaľ žalovaná rozhodla meritorne a konštatovala spolu s prvostupňovým rozhodnutím, že žalobcovi 1/ od určitého dátumu sociálne poistenie nevzniklo, tak tento výrok je v súlade s procesným postupom, ktoré mohli a boli povinné správne orgány oboch stupňov aplikovať. V tejto súvislosti správny súd poukázal aj na bod 48 uznesenia Veľkého senátu správneho kolégia sp. zn. 1vs/1/2018 zo 04.12.2018. S touto námietkou súvisela aj námietka, že nebol dodržaný postup podľa rozhodnutia A1 z 12.06.2019, a to absencia vzájomného dialógu a zmierovacieho postupu podľa uvedeného rozhodnutia. Podľa názoru žalobcov v zmysle čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia a rozhodnutia A1 mal prebehnúť medzi ZUS a žalovanou dialóg, ktorého existencia musí byť objektívne preukázateľná. V administratívnom spise správneho orgánu absentuje akýkoľvek dôkaz o nej. Správny súd poukázal na to, že v danom prípade nedošlo k určeniu uplatniteľných právnych predpisov v zmysle článku 16 (4) vykonávacieho nariadenia, teda vzájomnou dohodou dotknutých inštitúcií členských štátov, pretože v danom prípade bola uplatniteľná legislatíva určená podľa článku 16 (2) a (3) vykonávacieho nariadenia. Tiež bolo preukázané, že uplatniteľné právne predpisy predtým neboli definitívne určené na základe článku 16 (4). V danom prípade neexistovali medzi Sociálnou poisťovňou a ZUS protichodné stanoviská v otázke určenia uplatniteľnej legislatívy, na ktorých by tieto inštitúcie trvali, a preto nebolo možné zahájiť zmierovací dialóg v zmysle rozhodnutia A1 z 12.06.2009 v spojení s článkom 16 (4) vykonávacieho nariadenia.

7. Za nedôvodnú a v rozpore s obsahom inštitúcie prerušenia konania vyhodnotil správny súd aj námietku, ktorá sa týkala tvrdenej nezákonnosti prerušenia konania rozhodnutím žalovanej z 25.05.2016. Pokiaľ sa konanie preruší, nemôžu sa v konaní vykonávať žiadne procesné úkony a ani dokazovanie, ako žalobcovia žiadali. Neakceptovateľná bola aj požiadavka žalobcov, aby žalovaná zisťovala, či v Poľskej republike prebiehajú súdne alebo iné konania ohľadom určenia uplatniteľnej legislatívy. V tejto súvislosti správny súd poukázal na rozsudok NS SR sp. zn. 10Sžso 20/2015 zo dňa 27.04.2016, z obsahu ktorého vyplýva, že pokiaľ bola určená uplatniteľná legislatíva v zmysle koordinačných nariadení príslušnými správnymi orgánmi, ich postup správny súd nepreskúma a nevyhodnocuje. Uvedené platí aj vo vzťahu k žalovanej. Tým, že na určenie uplatniteľnej legislatívy je príslušná inštitúcia sociálneho zabezpečenia bydliska účastníka, okrem postupu podľa vykonávacieho nariadenia je vylúčená právomoc akýchkoľvek inštitúcií iného členského štátu zasahovať do uvedeného procesu.

8. Poslednou námietkou bolo, že kontrola za obdobie od 01.03.2012 do 26.02.2013 nemôže byť podkladom pre prijatie napadnutého rozhodnutia, keď posudzovaným obdobím v zmysle rozhodnutia je obdobie po 28.02.2013. Správny súd konštatoval, že pre vydanie rozhodnutia výsledky z kontrol u zamestnávateľa z februára a marca 2013 podkladom neboli. Rozhodnutie, ktoré bolo predmetom preskúmania správnym súdom nevychádzalo z vykonaných kontrol reálneho výkonu činnosti žalobcu 1/ v Slovenskej republike, ale je opreté o základnú skutkovú okolnosť, ktorou je oznámenie ZUS o určení, že žalobca 1/ podlieha právnym predpisom sociálneho zabezpečenia Poľskej republiky. Preto správny súd konštatoval, že žalovaná posudzovala všetky skutočnosti rozhodné pre prijatie záveru o neexistencii poistení žalobcu 1/. Preto nebolo potrebné a ani možné vyhodnocovať jednotlivé výsledky kontrol z 26.02.2013 až 06.03.2013 s dopadom na skutkové okolnosti o reálnom výkone kontroly zamestnancov, a teda aj žalobcu 1/. Rozhodnutie žalovanej spolu s rozhodnutím prvostupňového

správneho orgánu len deklarovalo, že žalobcovi 1/ od určitého dátumu nevznikli jednotlivé povinné poistenia na území Slovenskej republiky z jediného dôvodu, že bola pre neho ako uplatniteľná legislatíva určená legislatíva Poľskej republiky.

9. V súvislosti so žalobou žalobcu 2/, v ktorej namietal porušenie iných ako svojich subjektívnych práv, a to porušenie práv svojho zamestnanca, správny súd poukázal na ustanovenie § 178 ods. 1 SSP, z ktorého je nesporné, že žalobcovi 2/ vyplýva povinnosť tvrdenia o porušení jeho subjektívnych práv a nikoho iného. V administratívnom ani v súdnom konaní nebolo preukázané, že by postupom správnych orgánov došlo k porušeniu subjektívnych práv žalobcu 2/. Predmetom konania bolo nevzniknutie povinného poistenia žalobcu 1/. Podľa názoru správneho súdu bolo nesporné, že žalobca 2/ v priebehu konania pred správnym súdom nepreukázal, že by postupom správnych orgánov došlo k porušeniu jeho subjektívnych práv a rovnako bolo zrejmé, že nenamietal iné porušenie, ako svojich subjektívnych práv ako účastníka konania, a to porušenie práv svojho zamestnanca. Správny súd poukázal na rozsudok NS SR sp. zn. 10Sžso/23/2015 z 24.08.2016. Skutkovo totožný prípad bol riešený aj rozsudkom NS SR sp. zn. 10Sžsk/26/2017 z 18.07. 2018, ktorý rozhodoval v obdobnej veci, ktorým kasačný súd konštatoval, že sa stotožnil s názorom krajského súdu, podľa ktorého žalobca nenamietal porušenie svojich subjektívnych práv, ale porušenie práv jeho zamestnancov... Správny súd záverom konštatoval, že žalobca 2/ nemá aktívnu legitimáciu na podanie správnej žaloby z dôvodu, že nebolo zasiahnuté do jeho subjektívnych práv alebo právom chránených záujmov, ani na nich nebol priamo dotknutý. Správnu žalobu žalobcu 2/ zamietol.

10. O trovách konania rozhodol podľa § 167 ods. 1 SSP tak, že v konaní neúspešným žalobcom 1/ a 2/ nárok na náhradu trov konania nepriznal. Rovnako nepriznal náhradu trov konania ani žalovanej (§ 168 SSP), pretože neboli splnené podmienky na jeho aplikáciu.

II.

11. Proti tomuto rozsudku podal sťažovateľ - žalobca 1/ v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť.

12. Namietal, že krajský súd v konaní alebo pri rozhodovaní porušil zákon tým, že rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 440 ods. 1 písm. g/ SSP).

13. Kasačnú sťažnosť odôvodnil tým, že nesúhlasí s právnym názorom krajského súdu, podľa ktorého bolo v kompetencii Sociálnej poisťovne, pobočka Čadca rozhodnúť podľa § 178 ods. 1 písm. a/ zákona o sociálnom poistení o zániku povinného poistenia. Takýto názor správneho súdu je nesprávny. Ak by aj nastala sporná situácia, ako tvrdí správny súd, že na jednej strane by poľská strana rozhodla o určení poľskej legislatívy, z ktorého určenia museli správne orgány vychádzať, a na druhej strane zamestnávateľ žalobcu prihlásil do registra Sociálnej poisťovne v období, ktoré sa prekrývalo s určením uplatniteľnej legislatívy, sťažovateľ má za to, že za účelom odstránenia v podstate podľa názoru žalovanej aj správneho súdu, administratívnej chyby „odregistrovania“ žalobcu 1/ zo systému sociálneho zabezpečenia, nie je možné ani výnimočne aplikovať prekročenie právomoci žalovanej v kontexte vydania rozhodnutia o nevzniku poistenia. Sťažovateľ v súvislosti s uvedeným poukázal na to, že jeho situácia sa vo vzťahu k zamestnávateľovi nezmenila, rovnako platili rovnaké podmienky, ako v čase vydania formulára PD A1 zo strany žalovanej 01.08.2012 na obdobie od 01.03.2012 do 28.02.2013.

14. Sťažovateľ v ďalších dôvodoch poukázal na čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia, z ktorého vyplýva, že uplatniteľné právne predpisy určí inštitúcia členského štátu bydliska osoby, ktorá má podliehať čl. 13 základného nariadenia. Vychádzajúc zo stavu veci nebolo sporné, že žalobca 1/ mal bydlisko v Poľsku a na určenie uplatniteľnej legislatívy bola v zásade príslušná poľská inštitúcia ZUS, avšak pri rešpektovaní zásad základného, resp. vykonávacieho nariadenia. Inštitúcia príslušná na vykonávanie sociálneho poistenia. Akýkoľvek iný postup by viedol k popretiu cieľa nariadení, ktorý je okrem iného, aby osoby, ktoré sa pohybujú v rámci spoločenstva podliehali systému sociálneho zabezpečenia iba jediného členského štátu a aby sa predišlo prekryvaniu uplatniteľných ustanovení vnútroštátnych právnych predpisov a komplikáciám, ktoré by z toho mohli vzniknúť. S ohľadom na

uvedené a najmä s poukazom na čl. 16 ods. 1 vykonávacieho nariadenia sťažovateľ namieta oprávnenie správneho orgánu prvého stupňa a žalovanej vôbec vydať rozhodnutie o nevzniknutí povinného poistenia žalobcu 1/ podľa § 178 ods. 1 písm. a/ bod 1 zákona o sociálnom poistení.

15. Pokiaľ žalovaná poukázala na komunikáciu medzi ZUS a Sociálnou poisťovňou podľa názoru sťažovateľa táto komunikácia (či už v písomnej alebo ústnej forme) nebola žalovanou preukázaná. Touto skutočnosťou sa krajský súd nevysporiadal, čím vec nesprávne právne posúdil. Rozhodnutie žalovanej preto považuje sťažovateľ za predčasné, zistenie skutkového stavu v rozpore s obsahom administratívneho spisu, ktorý spis je neúplný, a to s ohľadom na dohodu podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia. Podporiac uvedenú argumentáciu sťažovateľ poukázal na záver Veľkého senátu správneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v uznesení č.k. 1Vs/1/2018, ktorý je zjednocujúci a v zmysle ktorého definitívne určenie uplatniteľnej legislatívy iného členského štátu Európskej únie od určitého dátumu podľa čl. 16 ods. 3 vykonávacieho nariadenia alebo vzájomnou dohodou čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia vylučuje právomoc Sociálnej poisťovne ako inštitúcie podľa čl. 1 písm. p/ základného nariadenia na rozhodovanie o uplatniteľnej legislatíve. Zároveň Veľký senát prijal záver, že dohoda podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia musí byť určitá, čo do obsahu ako aj subjektov, ktorých sa má určenie uplatniteľných právnych predpisov týkať a súčasne musí byť zachytená v akomkoľvek formáte a založená do spisu.

16. Navrhol, aby kasačný súd zrušil rozsudok krajského súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Zároveň si uplatnil náhradu trov konania a kasačného konania v rozsahu 100 %.

III.

17. Žalovaná sa ku kasačnej sťažnosti vyjadrila podaním z 11.06.2020.

18. Plne sa stotožnila so závermi plynúcimi z rozsudku krajského súdu, ktorý vec správne právne posúdil a v rozsudku vyčerpávajúcim spôsobom odôvodnil. V súvislosti s námietkami týkajúcimi sa nedostatku právomoci Sociálnej poisťovne na vydanie napadnutého rozhodnutia zdôraznila, že Sociálna poisťovňa napadnutým rozhodnutím zamestnancovi neurčila uplatniteľnú legislatívu, ale rozhodla vo veci zániku sociálneho poistenia zamestnanca podľa právnych predpisov Slovenskej republiky.

19. Navrhla, aby kasačný súd kasanú sťažnosť zamietol.

IV.

20. Vyjadrenie žalovanej bolo doručené žalobcovi dňa 18.06.2020 na vedomie.

V.

21. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší správny súd“) ako súd kasačný (§ 11 písm. h/ SSP) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu z dôvodov a v rozsahu uvedenom v kasačnej sťažnosti (§ 453 ods. 1,2 SSP) postupom bez nariadenia pojednávania podľa § 455 SSP a po jej preskúmaní dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalobcu 1/ nie je dôvodná.

22. Podľa čl. 2 ods. 1 Nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 z 29.04.2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (základné nariadenie) toto nariadenie sa vzťahuje na štátnych príslušníkov členského štátu, osoby bez štátnej príslušnosti a utečencov, ktorí majú bydlisko v členskom štáte a podliehajú alebo podliehali právnym predpisom jedného alebo viacerých členských štátov, ako aj na ich rodinných príslušníkov a ich pozostalých.

23. Podľa čl. 1 základného nariadenia „bydlisko“ znamená miesto, kde osoba zvyčajne býva.

24. Podľa čl. 11 ods. 1 základného nariadenia osoby, na ktoré sa toto nariadenie vzťahuje, podliehajú právnym predpisom len jedného členského štátu. Tieto právne predpisy sa určia v súlade s touto hlavou.

25. Podľa čl. 13 ods. 3 základného nariadenia osoba, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnaná osoba a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch, podlieha právnym predpisom členského štátu, v ktorom vykonáva činnosť ako zamestnanec, alebo ak vykonáva takúto činnosť v dvoch alebo viacerých členských štátoch, právnym predpisom určeným v súlade s odsekom 1.

26. Podľa čl. 16 ods. 1 Nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 987/2009 z 16.09.2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania Nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (vykonávacie nariadenie) osoba, ktorá vykonáva činnosti v dvoch alebo vo viacerých členských štátoch, informuje o tejto skutočnosti inštitúciu určenú príslušným úradom členského štátu bydliska.

27. Podľa čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia určená inštitúcia členského štátu bydliska bezodkladne určí uplatniteľné právne predpisy, ktoré sa na dotknutú osobu uplatňujú, so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a článok 14 vykonávacieho nariadenia. Toto určenie sa považuje za predbežné. Inštitúcia informuje o predbežnom určení uplatniteľných právnych predpisov určené inštitúcie každého členského štátu, v ktorom sa činnosť vykonáva.

28. Podľa čl. 16 ods. 3 vykonávacieho nariadenia predbežné určenie uplatniteľných právnych predpisov, ako sa stanovuje v odseku 2, sa stáva definitívnym do dvoch mesiacov odo dňa, keď boli inštitúcie určené príslušnými orgánmi dotknutých členských štátov o ňom informované v súlade s odsekom 2, ak už uplatniteľné právne predpisy neboli definitívne určené na základe odseku 4 alebo najmenej jedna dotknutá inštitúcia neinformovala inštitúciu určenú príslušným úradom členského štátu bydliska do konca tejto dvojmesačnej lehoty o tom, že nemôže prijať toto určenie alebo že zaujala k tejto veci odlišné stanovisko.

29. Podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia, ak existuje neistota vo veci určenia uplatniteľných právnych predpisov, v dôsledku ktorej je potrebné, aby inštitúcie alebo úrady dvoch alebo viacerých členských štátov na požiadanie jednej alebo viacerých inštitúcií určených príslušnými úradmi dotknutých členských štátov alebo samotných týchto úradov navzájom rokovali, určia sa právne predpisy uplatniteľné na dotknutú osobu vzájomnou dohodou a so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a príslušné ustanovenia článku 14 vykonávacieho nariadenia. Ak inštitúcie alebo príslušné dotknuté úrady nemajú vo veci rovnaké stanoviská, snažia sa dosiahnuť dohodu v súlade s uvedenými podmienkami a uplatní sa článok 6 vykonávacieho nariadenia.

30. Podľa čl. 16 ods. 5 vykonávacieho nariadenia príslušná inštitúcia členského štátu, ktorého právne predpisy boli predbežne alebo definitívne určené za uplatniteľné, to bezodkladne oznámi dotknutej osobe.

31. Podľa čl. 16 ods. 6 vykonávacieho nariadenia, ak dotknutá osoba neposkytne informácie podľa odseku 1, uplatnia sa ustanovenia tohto článku na podnet inštitúcie určenej príslušným úradom členského štátu bydliska, len čo je o situácii tejto osoby informovaná, napríklad aj prostredníctvom inej dotknutej inštitúcie.

32. Podľa § 120 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) sociálne poistenie vykonáva Sociálna poisťovňa.

33. Podľa § 120 ods. 4 zákona o sociálnom poistení sociálna poisťovňa pri výkone sociálneho poistenia plní funkciu prístupového bodu, príslušnej inštitúcie, inštitúcie miesta bydliska, inštitúcie miesta pobytu, styčného orgánu a je kontaktná inštitúcia na komunikáciu medzi príslušnými inštitúciami a príjemcami dávok a medzi inštitúciami členských štátov Európskej únie, inštitúciami

štátov, ktoré sú zmluvnou stranou dohody o Európskom hospodárskom priestore a inštitúciou Švajčiarskej konfederácie.

34. Podľa § 2 zákona o sociálnom poistení sociálne poistenie podľa tohto zákona je

- a) nemocenské poistenie ako poistenie pre prípad straty alebo zníženia príjmu zo zárobkovej činnosti a na zabezpečenie príjmu v dôsledku dočasnej pracovnej neschopnosti, tehotenstva a materstva,
- b) dôchodkové poistenie, a to starobné poistenie ako poistenie na zabezpečenie príjmu v starobe a pre prípad úmrtia, invalidné poistenie ako poistenie pre prípad poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v dôsledku dlhodobo nepriaznivého zdravotného stavu poistenca a pre prípad úmrtia,
- c) úrazové poistenie ako poistenie pre prípad poškodenia zdravia alebo úmrtia v dôsledku pracovného úrazu, služobného úrazu (ďalej len „pracovný úraz“) a choroby z povolania,
- d) garančné poistenie ako poistenie pre prípad platobnej neschopnosti zamestnávateľa na uspokojovanie nárokov zamestnanca, na úhradu odmeny a výdavkov predbežného správcu podľa osobitného predpisu 2a) a na úhradu povinných príspevkov na starobné dôchodkové sporenie (ďalej len „príspevky na starobné dôchodkové sporenie“) nezaplatených zamestnávateľom do základného fondu príspevkov na starobné dôchodkové sporenie,
- e) poistenie v nezamestnanosti ako poistenie pre prípad straty príjmu z činnosti zamestnanca v dôsledku nezamestnanosti a na zabezpečenie príjmu v dôsledku nezamestnanosti.

35. Podľa čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

36. V konaní nebolo sporné, že žalobcom 1/ je fyzická osoba s bydliskom v Poľskej republike, ktorá vykonáva činnosť na vlastný účet v Poľskej republike a ktorá zároveň uzavrela pracovnú zmluvu so zamestnávateľom v Slovenskej republike. Na žalobcu sa priamo vzťahuje Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia a jeho vykonávacie nariadenie č. 987/2009. V zmysle čl. 288 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (pôvodne čl. 249 Zmluvy o Európskom spoločenstve) je nariadenie právnym aktom únie, majúcom všeobecnú platnosť, je záväzný vo svojej celistvosti a priamo uplatniteľný vo všetkých členských štátoch. Nariadenie je nástrojom unifikácie európskeho práva a rozhodnutím orgánu členského štátu, vrátane vnútroštátneho súdu nie je možné vylúčiť jeho použitie pre konkrétny prípad.

37. Otázka, či žalobca spĺňa predpoklady pre aplikáciu čl. 13 ods. 3 základného nariadenia, a teda či je osobou, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnaná osoba a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch, je predmetom hmotnoprávneho posúdenia, na vykonanie ktorého je príslušná výlučne inštitúcia určená vykonávacím nariadením. Inštitúcia príslušná na vykonávanie sociálneho poistenia v inom členskom štáte, než určuje nariadenie, na takéto posúdenie príslušná nie je. Akýkoľvek iný postup by totiž viedol k popretiu cieľa nariadení, ktorým je o. i., aby osoby, ktoré sa pohybujú v rámci spoločenstva, podliehali systému sociálneho zabezpečenia iba jediného členského štátu, aby sa tak predišlo prekryvaniu uplatniteľných ustanovení vnútroštátnych právnych predpisov a komplikáciám, ktoré by z toho mohli vzniknúť (bod 15 preambuly základného nariadenia). Pokiaľ by o skutočnosti, či konkrétna osoba spĺňa podmienky uplatnenia čl. 13 ods. 3 základného nariadenia rozhodovali inštitúcie sociálneho poistenia, resp. súdy jednotlivých štátov samostatne, mohlo by dôjsť k situácii, že rozhodnú rôzne, následkom čoho by táto osoba podliehala systému sociálneho zabezpečenia viacerých štátov alebo nepodliehala systému sociálneho zabezpečenia žiadneho zo štátov. Práve na vylúčenie vzniku takýchto situácií európsky normotvorca prijal základné a vykonávacie nariadenie, pričom vykonávacie nariadenie v čl. 16 v spojení prípadne s rozhodnutím č. A 1 stanovuje postup určovania uplatniteľnej legislatívy.

38. Z ustanovenia čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia vyplýva, že uplatniteľné právne predpisy určí inštitúcia členského štátu bydliska osoby (pri porovnaní jazykových znení nariadenia: institution of the place of residence, inštitúcie miesta bydliska, der Träger des Wohnorts), ktorá má podliehať čl. 13 základného nariadenia. V prejednávanej veci nebolo sporné, že žalobca má bydlisko v Poľskej republike, a teda na určenie uplatniteľnej legislatívy pre žalobcu je príslušná poľská inštitúcia ZUS.

39. Z predloženého spisového materiálu vyplýva, že poľská inštitúcia sociálneho poistenia písomnosťou číslo 020000/70/2016-UBS-OM-PW-394 zo dňa 05.10.2016 v súlade s článkom 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia informovala žalovanú a žalobcu 1/ o určení príslušnej legislatívy podľa čl. 11 ods. 3 základného nariadenia a čl. 6 ods. 1 písm. b/ vykonávacieho nariadenia vo veci žalobcu 1/, z ktorého (okrem iného) vyplýva, že žalobca od 01.03.2013 podlieha právnym predpisom sociálneho zabezpečenia Poľskej republiky. Kasačný súd zhodne s právnym názorom správneho súdu tak konštatoval, že v danom prípade nedošlo k určeniu uplatniteľných právnych predpisov v zmysle článku 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia vzájomnou dohodou dotknutých inštitúcií členských štátov. V danom prípade bola uplatniteľná legislatíva určená podľa článku 16 ods. 2 a 3 vykonávacieho nariadenia. Poľská inštitúcia sociálneho zabezpečenia mala za preukázané, že slovenská inštitúcia sociálneho zabezpečenia vydala formulár A I č. 12-00039189-010-000-A-1713608, v ktorom potvrdia, že v období od 01.03.2012 do 28.02.2013 bol žalobca 1/ zaregistrovaný v slovenskom systéme sociálneho zabezpečenia. Sociálna poisťovňa, pobočka Čadca dňa 04.01.2013 rozhodnutím č. 49964-1/2013-CA rozhodla, že žalobcovi 1/ ako zamestnancovi zamestnávateľa GAMEL, s.r.o. zaniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti dňom 28.02.2013 podľa slovenskej legislatívy. Proti rozhodnutiu bol podaný opravný prostriedok. Žalobca 1/ napriek tomu nespĺňa podmienky uvedené v článku 13 ods. 3 základného nariadenia, ktorý uvádza, že osoba, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnaná osoba a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch, podlieha právnym predpisom členského štátu, v ktorom vykonáva činnosť ako zamestnanec. Vzhľadom na uvedené sa na žalobcu 1/ vzťahuje čl. 11 ods. 3 základného nariadenia, v súlade s ktorým osoba vykonáva činnosť ako zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba v členskom štáte podlieha právnym predpisom tohto členského štátu.

40. Z ustanovenia článku 16 ods. 2 Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 987/2009 je bez akýchkoľvek pochybností zrejmé, že určená inštitúcia členského štátu bydliska bezodkladne určí uplatniteľné právne predpisy, ktoré sa na dotknutú osobu uplatňujú, so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a článok 14 vykonávacieho nariadenia. Toto určenie sa považuje za predbežné. Inštitúcia informuje o predbežnom určení uplatniteľných právnych predpisov určené inštitúcie každého členského štátu, v ktorom sa činnosť vykonáva.

41. Kasačný súd poukazuje na článok 16 ods. 3 citovaného Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 987/2009, ktoré upravuje predbežné určenie uplatniteľných právnych predpisov. Ako sa stanovuje v odseku 2, predbežné určenie sa stáva definitívnym do dvoch mesiacov odo dňa, keď boli inštitúcie určené príslušnými orgánmi dotknutých členských štátov o ňom informované v súlade s odsekom 2, ak už uplatniteľné právne predpisy neboli definitívne určené na základe odseku 4 alebo najmenej jedna dotknutá inštitúcia neinformovala inštitúciu určenú príslušným úradom členského štátu bydliska do konca tejto dvojmesačnej lehoty o tom, že nemôže prijať toto určenie alebo že zaujala k tejto veci odlišné stanovisko.

42. Vzhľadom na vyššie uvádzané skutočnosti, najvyšší správny súd námietky žalobcu 1/ uvedené v kasačnej sťažnosti vyhodnotil ako nedôvodné, keďže tieto neboli spôsobilé spochybniť vecnú správnosť napadnutého rozhodnutia krajského súdu. Z vykonaného dokazovania vyplynulo, že poľská inštitúcia listom zo dňa 05.10.2016 informovala žalobcu 1/ v súlade s článkom 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia informovala o určení príslušnej legislatívy podľa čl. 11 ods. 3 základného nariadenia a čl. 6 ods. 1 písm. b/ vykonávacieho nariadenia. Z obsahu písomnosti je bez akýchkoľvek pochybností zrejmé, že žalobca 1/ od 01.03.2013 podlieha právnym predpisom sociálneho zabezpečenia Poľskej republiky. Napriek dôvodom uvedeným v kasačnej sťažnosti nebolo preukázané, že by došlo k určeniu uplatniteľných právnych predpisov v rozpore s ustanoveniami základného a vykonávacieho nariadenia. Takéto určenie uplatniteľných právnych predpisov je pre súd záväzné. Na určenie uplatniteľnej legislatívy sú v zmysle koordinačných nariadení príslušné výlučne inštitúcie sociálneho zabezpečenia dotknutých členských štátov, čím je vylúčená právomoc akýchkoľvek iných inštitúcií, vrátane súdov, zasahovať do uvedeného procesu. Jedinou podmienkou, aby sa určenie uplatniteľných právnych predpisov stalo definitívnym, a teda konečným v zmysle koordinačných nariadení, je vnesenie námietok zo strany dožadovanej inštitúcie do uplynutia dvoch

mesiacov odo dňa doručenia predmetného oznámenia. Prípadné administratívne, resp. súdne konania prebiehajúce na vnútroštátnej úrovni nemajú žiadny vplyv na určenie uplatniteľných právnych predpisov, ktoré sú v súlade s postupmi uvedenými v koordinačných nariadeniach stali definitívnym, pretože koordinačné nariadenia majú vyššiu právnu silu ako vnútroštátny právny predpis. Z uvedeného dôvodu sa inštitúcie členských štátov príslušné na určovanie uplatniteľných právnych predpisov o takýchto prípadných prebiehajúcich konaniach navzájom informujú.

43. Kasačný súd zhodne s právnym názorom správneho súdu v súvislosti s ďalšou kasačnou námietkou, týkajúcou sa namietaného nedostatku Sociálnej poisťovne, pobočky Čadca na vydanie rozhodnutia poukazuje na skutočnosť, že prvostupňovým správnym rozhodnutím nebolo rozhodnuté o určení uplatniteľnej legislatívy, ale rozhodnuté bolo vo veci nevzniku sociálneho poistenia žalobcu 1/ podľa právnych predpisov Slovenskej republiky. Žalobca 1/ bol totiž ako zamestnanec zamestnávateľa GAMEL s.r.o. so sídlom Palárikova 76, Čadca prihlásený v registri poistencov a sporiteľov starobného dôchodkového sporenia Sociálnej poisťovne, tzn. v systéme slovenského sociálneho poistenia v období od 01.03.2012 do 28.02.2013. Od 01.03.2013 podliehal právnym predpisom sociálneho zabezpečenia Poľskej republiky. Za účelom odstránenia chýbajúceho administratívneho úkonu zamestnávateľa žalobcu 1/ - „odregistrovania“ žalobcu 1/ zo systému sociálneho zabezpečenia, nie je možné stotožniť s namietaným tvrdením sťažovateľa o prekročení právomoci žalovanej v kontexte vydania rozhodnutia o nevzniku poistenia.

44. Z týchto dôvodov potom najvyšší správny súd kasačnú sťažnosť podľa § 461 SSP ako nedôvodnú zamietol.

45. O trovách kasačného konania rozhodol najvyšší správny súd v súlade s § 167 ods. 1 v spojení s § 467 ods. 1 SSP, nakoľko žalobca nebol v kasačnom konaní plne úspešný.

46. Toto rozhodnutie prijal najvyšší správny súd v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 139 ods. 4 veta prvá SSP).

Poučenie :

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný opravný prostriedok.